

Oslo tingrett - TOSLO-2010-66809

Instans	Oslo tingrett - Dom.
Dato	2010-10-11
Publisert	TOSLO-2010-66809
Stikkord	Helsepersonelloven § 73.
Sammendrag	Vedtak om å tilbakekalle en leges autorisasjon i medhold av helsepersonelloven § 57 var tidligere blitt kjent ugyldig av lagmannsretten. Legen fremsatte deretter krav om erstatning for det økonomiske tapet han var påført ved det ugyldige vedtaket. Retten anså at det i dette tilfellet dreide seg om et meget inngripende og belastende vedtak, og at det derfor også forelå særlige hensyn som kunne begrunne at staten var erstatningsansvarlig på objektivt grunnlag. Legen ble tilkjent kr. 5 150 651 i erstatning.
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2010-66809 (10-066809TVI-OTIR/03).
Parter	A (advokat Haakon Borgen) mot Helse- og omsorgsdepartementet (advokat Anders Blakstvedt).
Forfatter	Tingrettsdommer Jonas Petter Madsø.

Saken gjelder krav om erstatning etter av Statens helsepersonellnemnds vedtak om tilbakekall av saksøkerens legeautorisasjon ble kjent ugyldig ved Borgarting lagmannsretts dom av 5. mars 2009.

Framstilling av saken

I Borgarting lagmannsretts dom av 5. mars 2009 (LB-2008-115509) er det gitt en redegjørelse for sakens faktum, og retten finner det hensiktsmessig og gjengi denne redegjørelsen i sin helhet:

«A, som er utdannet lege fra India, er født i 1954. Han er gift med en indisk kvinne. I 1993 fikk han autorisasjon som lege i Norge. Han arbeidet ved X legesenter fra 1997, og etter at fastlegeordningen ble opprettet, var han fastlege der. Han var i tillegg tilsynslege ved et sykehjem og hadde vakter ved legevakten blant annet i Y.

B oppsøkte Y legevakt 27. juni 2006. Hun ble undersøkt av A, som noterte i journalen at hun hadde smerter i ryggen, smerter i hodet og feber.

Etter denne konsultasjonen anmeldte B A til politiet for seksuelt krenkende handlinger. I forbindelse med at han undersøkte henne skulle han ha befølt hennes bryst og sugd på brystvortene, kysset henne på munnen og tatt hånden ned i buksen hennes.

A ble avhørt av politiet 12. juli 2006. Han nektet for å ha utført noen form for seksuelt krenkende atferd.

Østfold politidistrikt henla saken 18. juli 2006 som «intet straffbart forhold anses bevist». B påklaget henleggelsen. Oslo Statsadvokatembete fant ikke grunn til å omgjøre politiets henleggelsesbeslutning, men endret begrunnelsen slik at saken ble henlagt «etter bevisets stilling».

B fremmet i august 2006 klage til helsemyndighetene. Helsetilsynet i Østfold åpnet deretter tilsynssak mot A.

Verdens Gang hadde 3. november 2006 et førstesideoppslag om B klage, og saken ble også omtalt i Xs lokalavis.

C fremmet 13. november 2006 klage på A, som hun hadde vært pasient hos siden 1998. Klagen gikk ut på at A under en konsultasjon på X legesenter i mai 2006 skulle ha klemt og kløpet henne i brystene og trykket med fingertuppene i området rundt vagina. I følge C hadde hun oppsøkt A som følge av brystmerter og besvimelse. Han skulle også ha kløpet henne i brystene under en konsultasjon i januar samme år.

D fremmet 4. desember 2006 klage på A, etter at hun i media hadde registrert at det var reist tilsynssak mot ham. Hennes klage, som gjaldt en konsultasjon hos A på forsommeren 2003, hadde sammenheng med undersøkelse av en føflekk på ytre kjønnslepper hvor han skulle ha spurt om hun pleide å få orgasme og samtidig skulle ha stukket to fingre inn i hennes skjede.

Statens helsetilsyn traff 31. januar 2007 vedtak om suspensjon av As autorisasjon som lege. Vedtaket ble stadfestet av Statens helsepersonellnemnd 20. mars 2007.

E fremmet 7. februar 2007 klage på A etter å ha lest om suspensjonen i Xs lokalavis samme dag. Av klagen fremgår at den gjaldt en konsultasjon hos A, som var hennes fastlege, 2-3 år tilbake i tid. Konsultasjonen gjaldt smerter i venstre håndledd, og hun mente at han i forbindelse med undersøkelsen forsøkt å antaste brystene hennes.

A benektet, både skriftlig og i møte med Statens helsetilsyn, at noen av de her påklagede forhold skulle ha funnet sted i forbindelse med undersøkelsene av kvinnene.

Statens helsetilsyn fattet 30. juli 2007 vedtak om å tilbakekalte As autorisasjon som lege. Statens helsepersonellnemnd stadfestet etter klage vedtaket 20. november 2007 (HPN-2007-114), med fire mot tre stemmer. Flertallet fant ikke grunn til å betvile de fire pasientenes forklaringer og troverdighet. Det ble særlig lagt vekt på at det forelå selvstendige og sammenfallende påstander om seksuelt krenkende atferd fra flere kvinner. Etter flertallets syn svekket det ikke pasientenes troverdighet at tre av kvinnene først klaget etter medieoppslag om den første pasienten. Flertallet fremholdt at det å bli utsatt for seksuelt krenkende atferd for mange vil være så belastende at de ikke ønsker å gå videre med saken. Heller ikke den omstendighet at flere av pasientene hadde fortsatt å bruke A som lege også etter hendelsene, svekket etter flertallets mening kvinnenes troverdighet. Deretter heter det i nemndas begrunnelse:

Klageren har ved flere anledninger og over flere år utført seksuelt krenkende handlinger overfor kvinnelige pasienter i konsultasjonssituasjonen. Slik atferd viser manglende evne til å sette egne grenser, manglende impuls kontroll og misbruk av den tillit pasientene har vist ham. Hendelsene viser et mønster i klagerens virksomhet som indikerer at han ikke innehar den nødvendige innsikt i hvilket ansvar han har som lege. Flertallet har på denne bakgrunn kommet til at klageren er uegnet til å utøve virksomhet som lege på grunn av atferd som er uforenlig med yrkesutøvelsen, se helsepersonelloven § 57 første ledd.

Klagerens handlemåte innebærer også uforsvarlig virksomhet og grov mangel på faglig innsikt. Flertallet bemerker kort at ved undersøkelse av intime kroppsdeler og i situasjoner der pasienten er delvis avkledd er det viktig at lege utfører undersøkelse og behandling med nødvendig profesjonalitet.

Flertallet har kommet til at vilkårene for tilbakekall av klagerens autorisasjon som lege er oppfylt, jf helsepersonelloven § 57. I de tilfelle vilkårene for tilbakekall anses oppfylt, må det også foretas en vurdering av om tilbakekall *skal* foretas.

Tap av autorisasjon er et inngripende virkemiddel som innebærer at klageren ikke kan arbeide som lege. Hensynet til klageren kan imidlertid ikke oppveie for de sterke offentlige hensyn som tilsier at autorisasjonen tilbakekalles. Klagerens handlinger innebærer et alvorlig tillitsbrudd overfor pasientene. Flertallet har ikke funnet å kunne legge avgjørende vekt på de støtteerklæringer fra kolleger og pasienter klageren har fremlagt. Vurdering av allmenn tillit skal baseres på en saklig, objektiv vurdering, og ikke på slutninger av noen konkrete pasienters eller kollegers mer eller mindre velgrunnede tillit. Etter flertallets syn skal hans autorisasjon tilbakekalles og det er ikke aktuelt å vurdere mindre inngripende tiltak.

Ved stevning av 27. desember 2007 til Oslo tingrett reiste A søksmål mot Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet med påstand om at Statens helsepersonellnemnds vedtak av 20. november 2007 (HPN-2007-114) kjennes ugyldig. Staten tok til motmæle og påsto frifinnelse.

Oslo tingrett avsa 28. mai 2008 (TOSLO-2007-193285) dom med slik domsslutning:

1. Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet frifinnes.
2. A dømmes til å betale saksomkostninger til Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet med 43 000 - førtitretusen - kroner med tillegg av den alminnelige forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer. Oppfyllelsesfristen er 2 - to - uker fra forkynnelsen av Oslo tingretts dom. »

A påanket tingrettens dom til Borgarting lagmannsrett som den 5. mars 2009 avsa dom med slik domsslutning:

1. Statens helsepersonellnemnds vedtak av 20. april 2007 kjennes ugyldig.
2. I saksomkostnader for tingretten betaler staten v/Helse- og omsorgsdepartementet 2 - to - uker fra dommens forkynnelser 123.750 - etthundreogtjuetresjuhundreogfemti - kroner til A.
3. I saksomkostnader for lagmannsretten betaler staten v/Helse- og Omsorgsdepartementet innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelser 117.830 - etthundreogsyttentusenåttehundreogtretti - kroner til A.

Staten påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett som ved beslutning av 3. juni 2009 nektet anken fremmet.

A ved advokat Haakon Borgen tok deretter den 20. april 2010 ut stevning for Oslo tingrett med påstand om at staten v/Helse- og omsorgsdepartementet dømmes til å betale ham erstatning fastsatt etter rettens skjønn oppad begrenset til kr 6 100 000 med tillegg av forsinkelsesrenter. Staten ved advokat Anders Blakstvedt tok til motmæle ved tilsvarende av 21. mai 2010 med påstand om frifinnelse.

Hovedforhandling ble avholdt 27. september 2010. A avga partsforklaring. Seniorrådgiver May Helen Nordevik i Statens helsepersonellnemnd avga vitneforklaring. Partenes prosessfullmektiger holdt hovedinnlegg etter tvisteloven 9-15 tiende ledd. Det ble foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Saksøkeren har i det vesentlige gjort gjeldende

Prinsipalt anføres at staten er erstatningsansvarlig på objektive grunnlag for det ugyldige vedtaket om tilbakekall av As legeautorisasjon og de forutgående suspensjonsvedtakene.

Statens erstatningsansvar for ugyldige vedtak er i dette tilfellet hjemlet i helsepersonelloven § 73. Det fremgår av forarbeidene at bestemmelsen i hovedsak er en videreføring av legeloven § 12. I forarbeidene til legeloven er det uttalelser som viser at ugyldige vedtak om tilbakekall og suspensjon skulle medføre et objektivt ansvar for staten. Det anføres derfor at helsepersonelloven § 73 må tolkes slik at staten har et lovfestet objektivt ansvar for ugyldige vedtak på dette området.

Under enhver omstendighet vil staten i nærværende sak også være erstatningsansvarlig på ulovfestet objektivt grunnlag. Et slikt ansvar er forankret i sterke rimelighetsbetraktninger. Statens ansvar på parallelle rettsområder er blitt holdt ansvarlig på objektivt grunnlag. Det vises blant annet til advokatbevillingsdommen i Rt-2005-416. A ble også fratatt muligheten til rettmessig å utøve sitt yrke. Det forhold at det ugyldige vedtaket i advokatbevillingsdommen også hadde et pønalt preg kan ikke være avgjørende for vurderingen om staten har et objektivt ansvar slik motparten anfører. Det må legges vekt på at det her dreier seg om et meget inngripende og belastende vedtak overfor A.

Subsidiært anføres at staten er erstatningsansvarlig på subjektivt grunnlag etter skadeserstatningsloven § 2-1. Det må legges til grunn at Statens helsetilsyn og Statens helsepersonellnemnd ikke innhentet alle fastlegejournalene til de fire kvinnene som hadde fremsatt beskyldninger mot A. Innhenting av disse journalene ville åpenbart hatt betydning for vurderingen av kvinnenes troverdighet. Det vises til at lagmannsretten ikke fant beskyldningene fra kvinnene sannsynliggjort, og i lagmannsrettsdommen er det flere steder sitert fra journalene. Saksbehandlingen forut for vedtakene var derfor mangelfull ettersom saken ikke var tilstrekkelig utredet. Det var klart uaktsomt av helsetilsynet og helsepersonellnemnden å ikke innhente alle journalene. Dersom dette hadde blitt gjort er det sannsynlig at resultatet også ville blitt et annet, og det vises i denne forbindelse til at helsepersonellnemndas vedtak ble fattet med 4 mot 3 stemmer.

A er påført et betydelig inntektstap som kreves erstattet. Fra suspensjonsvedtaket 31. januar 2007 og frem til Høyesteretts beslutning av 3. juni 2009 var A avskåret fra å utøve sitt yrke. Etter at han fikk autorisasjonen tilbake søkte han på en rekke stillinger uten at han fikk noen av disse. Til slutt fikk han et midlertidig vikariat som tilsynslege på et sykehjem hvor han tiltrådte i en 50 % stilling den 25. november 2009. Fra januar 2010 fikk han fast og full stilling samme sted. Inntektstapet i perioden fra 31. januar 2007 til 31. desember 2009 er beregnet til å utgjøre kr 5 981 370. I tillegg krever A erstatning for sine advokatutgifter i forbindelse med den forvaltningsmessige behandlingen av saken som utgjør kr 131 156, og det vises i denne forbindelse til fakturaene og timelistene som er fremlagt i stevningen.

Staten har anført at A ikke kan kreve erstatning for inntektstap i suspensjonsperioden. Dette bestrides. Selv om det muligens er et lavere beviskrav for å suspendere en legeautorisasjon, må det legges til grunn at også suspensjonsvedtakene er ugyldige. I suspensjonsvedtakene ble foretatt en full prøvelse av saken og det ble deretter konkludert med at A hadde begått handlinger som innebar seksuell utnyttning av pasientene. Det ble altså lagt til grunn samme faktum som i vedtakene om tilbakekall, hvilket var uriktig.

Det er heller ikke grunnlag for å nedsette erstatningen i medhold av skadeserstatningsloven § 5-1. A har ikke medvirket til skaden, og han har heller ikke utvist noen skyld. Det er heller ikke rimelig med noen erstatningsnedsettelse i dette tilfelle.

Saksøkerens påstand

1. Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet dømmes til å utbetale A, f. 0.0.54, erstatning fastsatt etter rettens skjønn oppad begrenset til kr 6 100 000 med tillegg av høyeste lovlige forsinkelsesrente fra 1. januar 2010 og frem til betaling finner sted.
2. Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet dømmes til å betale sakens omkostninger med tillegg av høyeste lovlige forsinkelsesrente fra forfall og inntil betaling finner sted.

Saksøkte har i det vesentlige gjort gjeldende

Det bestrides at staten er erstatningsansvarlig for det tap som A er påført. Prinsipielt anføres at et erstatningsansvar for staten på dette området er betinget av uaktsomhet. Det følger av helsepersonelloven § 73 at det ved ugyldige vedtak om suspensjon eller tilbakekall kan kreves erstatning for lidt tap etter vanlige erstatningsrettslige regler. I henhold til vanlige erstatningsrettslige regler er utgangspunktet at erstatningsansvar er betinget av uaktsomhet, jf. skadeserstatningsloven § 2-1. Det er bare unntaksvis at det er grunnlag for et objektivt ansvar. Heller ikke helsepersonellovens forhistorie, herunder forarbeidene til den tidligere bestemmelse i legeloven § 12, kan forstås slik at det er fastsatt et lovfestet objektivt ansvar for staten. Dersom

en annen forståelse mot formodning likevel legges til grunn vil staten anføre at det i nærværende sak ikke er rimelig å pålegge staten et objektivt erstatningsansvar.

Staten kan heller ikke holdes erstatningsansvarlig på ulovfestet objektivt grunnlag i dette tilfelle. I Rt-2010-291 har Høyesterett slått fast at det ikke eksisterer en generell regel om at det offentlige har objektivt ansvar for ulovhjemlet myndighetsutøvelse. Det må foreligge særlige hensyn for at staten skal være erstatningsansvarlig på ulovfestet objektivt grunnlag, hvilket var situasjon i Rt-1987-1495 og Rt-2005-416. Motparten har særlig vist til advokatbevillingsdommen i Rt-2005-416. Nærværende sak skiller seg imidlertid fra den avgjørelsen, og det er klare forskjeller. Advokatbevillingsdommen gjaldt ansvar for rettsvillfarelse, og ikke faktisk villfarelse. Det skal mer til for å statuere et objektivt ansvar for faktisk villfarelse enn for rettslig villfarelse. I Rt-2005-416 la Høyesterett også vekt på at vedtaket hadde pønalt preg. Tilbakekall av autorisasjon etter helsepersonelloven har ikke noe pønalt preg, men er derimot en administrativ reaksjon som har som mål å beskytte pasienter ved å bidra til å fremme sikkerhet i helsetjenesten, samt å sikre kvalitet og tillit i helsetjenesten. Det forhold at tilbakekall av autorisasjonen innebar at A ikke kunne jobbe som lege er ikke tilstrekkelig for å statuere et objektivt ansvar for staten.

Retten må derfor legge til grunn at erstatningsansvar for staten er betinget av uaktsomhet. Det bestrides videre at Statens helsepersonellnemnd opptrådte uaktsomt da autorisasjonen ble trukket tilbake. Når det gjelder fastlegejournalen til B finner staten grunn til å bemerke at A og hans advokat ikke har funnet grunn til å fremlegge denne til tross for flere runder i rettsapparatet, og det er også uklart for staten hvilke faktiske opplysninger av betydning for bevisvurderingen som A mener fremgikk av denne fastlegejournalen og som skulle være ukjent for helsepersonellnemnda. Når det gjelder alle fastlegejournalene til de tre øvrige kvinnene som fremsatte klage mot A, så bestrider staten at disse ikke skal ha blitt fremlagt for helsetilsynet og helsepersonellnemnda. Under enhver omstendighet er det ikke sannsynliggjort noen årsakssammenheng mellom den anførte feil og vedtaket. Det er ingen ting i lagmannsrettens dom som tyder på at journalene førte til at saken fikk et annet utfall. For øvrig vises det til at både tingretten og lagmannsrettens mindretall kom til samme resultat som helsepersonellnemnda, og helsepersonellnemndas bevisvurdering kan derfor heller ikke være uaktsom.

Dersom retten likevel kommer til at det foreligger et erstatningsansvar for staten, så har staten ingen innvendinger til motpartens beregning av tapets størrelse. Staten vil imidlertid anføre at erstatningsansvaret ikke kan omfatte det økonomiske tapet som A hadde i suspensjonstiden på seks måneder. Ved lagmannsrettens dom var det kun vedtaket om tilbakekall av autorisasjonen som ble kjent ugyldig. Suspensjonen av autorisasjonen skjedde i medhold av helsepersonelloven § 58 hvor det opereres med et lavere beviskrav. Et slikt vedtak kan fattes «hvis det er grunn til å tro at vilkårene for tilbakekall er til stede». En faglig begrunnet mistanke må her anses tilstrekkelig. Det er derfor svært lite sannsynlig at suspensjonsvedtaket hadde blitt kjent ugyldig. Det vises i denne forbindelse til at både tingretten og lagmannsrettens mindretall kom til samme resultat som helsepersonellnemnda hva angår vedtaket om tilbakekall av autorisasjonen hvor det er et strengere beviskrav.

Det gjøres også gjeldende at en eventuell erstatning må nedsettes på grunn av skadelidtes medvirkning, jf. skadeserstatningsloven § 5-1. Flertallet i lagmannsretten la til grunn at A ikke hadde vært tilstrekkelig varsom ved undersøkelsene av to av pasientene, og det vises her til lagmannsrettens dom på side 15, 17 og 20. Etter statens syn har A derfor også på en uforsvarlig måte selv bidratt til at det ble en tilsynssak, hvilket bør føre til en delvis nedsettelse av erstatningen.

Saksøktes påstand

1. Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet frifinnes.
2. Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet tilkjennes sakens omkostninger.

Retten vurdering

Ved Borgarting lagmannsretts dom av 5. mars 2009 (LB-2008-115509) ble Statens helsepersonellnemnds vedtak av 20. november 2007 (HPN-2007-114) kjent ugyldig. Spørsmålet i nærværende sak er om A har krav på erstatning for det økonomiske tapet han er påført som følge av det ugyldige vedtaket om tilbaketrekking av hans legeautorisasjon.

Dersom vedtak om suspensjon eller tilbakekall viser seg å være ugyldig, kan det i medhold av helsepersonelloven § 73 kreves erstatning for lidt tap etter vanlige erstatningsrettslige regler. Partene er uenige

om staten i dette tilfellet vil være erstatningsansvarlig på objektivt grunnlag eller om statens erstatningsansvar er betinget av uaktsomhet. Retten tar først stilling til om staten kan holdes erstatningsansvarlig som følge av uaktsomhet.

Etter skadeserstatningsloven § 2-1 svarer arbeidsgiver for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren. Det skal tas hensyn til om de krav den skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten er tilsidesatt.

A har anført at helsetilsynet og helsepersonellnemnda ikke innhentet alle fastlegejournalene til de fire kvinnene som hadde innlevert klage mot ham, og at saksbehandlingen av den grunn var mangelfull ettersom saken ikke ble tilstrekkelig utredet. Han har videre gjort gjeldende at det var klart uaktsomt å ikke innhente alle fastlegejournalene fordi disse hadde betydning for vurderingen av kvinnenes troverdighet. I denne forbindelse har A fremhevet at det er sitert fra disse journalene i lagmannsrettens dom, hvilket i følge A viser at de ble tillagt stor vekt i bevisvurderingen.

Basert på vitneforklaringen til seniorrådgiver May Helen Nordevik legger retten til grunn at fastlegejournalen til B kraft, som var den kvinnen som først innleverte klage mot A, ikke ble fremlagt verken for helsetilsynet, helsepersonellnemnda, tingretten eller lagmannsretten. Legevaktjournalen til B, som omhandler perioden fra 15.02.96 til 28.09.06, ble derimot fremlagt for alle instanser, og denne er det også sitert fra i lagmannsrettens dom på side 9. Det bemerkes at klagen fra B også hadde sin bakgrunn i en legevaktundersøkelse som Ratten foretok av henne den 27. juni 2006. Retten kan etter dette ikke se at det utgjorde noen saksbehandlingsfeil at fastlegejournalen til B ikke ble innhentet, og det er også høyst uklart for retten hva A mener fastlegejournalen eventuelt kunne belyse i saken utover det som fremgikk av legevaktjournalen.

Når det gjelder fastlegejournalene til de tre andre kvinnene som hadde fremsatt klage, forstår retten anførselen til A dit hen at han mener helsetilsynet og helsepersonellnemnda bare innhentet et utdrag fra fastlegejournalene som kun omhandlet den angjeldende dato hvor de påklagende hendelser skal ha funnet sted. A har videre gjort gjeldende fastlegejournalene burde vært fremlagt i sin helhet for å belyse kvinnenes troverdighet. Etter rettens vurdering kan det imidlertid ikke legges til grunn at det bare var et utdrag av fastlegejournalene som ble innhentet slik A har anført. Seniorrådgiver May Helen Nordevik framholdt i sin vitneforklaring at vanlig praksis i slike saker er å innhente komplette journaler, og hun mener at dette også ble gjort i nærværende sak. Helsetilsynets vedtak om tilbakekall av autorisasjon av 30. juli 2007 underbygger etter rettens syn også vitneforklaringen til Nordevik. Det vises blant annet til side 4 i vedtaket hvor det fremgår at journalen til E ble oversendt helsetilsynet sammen med As uttalelse til klagen. På side 5 i vedtaket står det videre at det fremgår av journalen at denne pasienten var til gjentatte konsultasjoner hos Ratten også etter den påklagede hendelsen. As anførsel om at tilsynsmyndigheten bare hadde innhentet et utdrag av fastlegejournalen som kun omhandlet den dato hvor den påklagede hendelsen fant sted, kan derfor ikke medføre riktighet. På side 2 og 3 i det samme vedtaket står det videre at det fremgår av journalen til C at hun var til flere konsultasjoner hos A utover den påklagede hendelsen. As anførsel om uforsvarlig saksbehandling kan derfor ikke føre frem. For øvrig bemerkes at A i ugyldighetssaken for domstolene ikke gjorde gjeldende at det forelå noen saksbehandlingsfeil i forhold til journalinnhenting, og det vises i denne forbindelse til hans anførsler på side 6 i Borgarting lagmannsrettes dom av 5. mars 2009.

Retten finner ellers grunn til å bemerke at det her var fire kvinnelige pasienter som hadde fremsatt klager som gikk ut på at A skulle ha utvist en seksuell krenkende atferd overfor dem under legekonsultasjoner. A benektet dette. Hvorvidt det forelå sannsynlighetsovervekt for at A hadde utvist en slik adferd måtte avgjøres ut fra en samlet vurdering av opplysningene i saken. At bevisvurderingen har fremstått som vanskelig, og at det derfor også har vært rom for forskjellige konklusjoner, illustreres ved at helsepersonellnemndas vedtak om tilbakekall av autorisasjonen ble avsagt under dissens (4-3), at tingretten kom til at vedtaket var gyldig, mens lagmannsretten under dissens (2-1) kom til at vedtaket var ugyldig. I en slik situasjon finner retten det klart at det heller ikke kan sies å være utvist noen uaktsomhet fra de personer som har utført sine verv i helsepersonellnemnda på vegne av staten.

Det avgjørende spørsmål blir derfor etter dette om staten kan holdes erstatningsansvarlig på objektivt grunnlag.

Retten finner at helsepersonelloven § 73 ikke kan tolkes slik at staten har et lovfestet objektivt ansvar for alle ugyldige fattede vedtak på dette området slik A har anført. Verken lovens ordlyd eller forarbeider gir etter rettens syn holdepunkter for en slik forståelse. I forarbeidene til den tidligere legeloven ble det riktignok drøftet om det offentlige burde ha et objektivt ansvar, men det ble samtidig gitt uttrykk for at rettstilstanden var uklar.

Retten viser i denne forbindelse til merknadene til den tidligere bestemmelse i legeloven § 13, som regulerte erstatning for tap ved suspensjon eller tilbakekall, inntatt Ot.prp.nr.1 (1979-1980) side 230, hvorfra hitsettes:

»Første ledd fastslår at hvis suspensjonen eller tilbakekall viser seg å være ugyldig, f.eks. på grunn av saksbehandlingsfeil, eller blir omgjort av denne grunn, f.eks. fordi nye opplysninger kommer frem, eller en annen rettsoppfatning blir lagt til grunn, kan legen kreve erstatning etter vanlige regler. Om disse vil medføre objektivt ansvar for staten i forhold av denne art, altså ansvar også uten at det kan legges det offentlige noe til last, er i dag ikke helt klart. Det synes å være en viss utvikling i den retning. Med de få saker på disse områder kan det være vanskelig å si hvor vår rett står i dag.»

Retten bemerker videre at forarbeidene til den någjeldende helsepersonelloven ikke inneholder noe drøftelse av hvorvidt det offentlige bør ha objektivt ansvar på dette området. I merknadene til helsepersonelloven § 73 er det i Ot.prp.nr.13 (1998-1999) kun uttalt følgende:

»Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av gjeldende rett, uttrykt i tannlegeloven § 11 og legeloven § 12. Bestemmelsen kan synes overflødig, men er tatt med i lovutkastet av pedagogiske årsaker, for best mulig å synliggjøre de rettigheter helsepersonell har etter alminnelige erstatningsrettslige regler i forbindelse med et ugyldig tilbakekall.»

Hvorvidt staten kan holdes erstatningsansvarlig på objektivt grunnlag i nærværende sak må etter rettens vurdering avgjøres ut fra de retningslinjer som kan utledes av rettspraksis fra Høyesterett. Begge parter har også vist til enkelte lagmannsrettsdommer som omhandler erstatningskrav i forbindelse med ugyldige fattede vedtak etter legeloven og helsepersonelloven. I en dom fra Borgarting lagmannsrett av 17. april 2002 (LB-2000-1785) ble en lege tilkjent kr 300 000 i erstatning etter at et vedtak om å nekte å godkjenne hennes turnustjeneste ble kjent ugyldig. Det fremgår imidlertid ikke klart av lagmannsrettens premisser om staten her ble ansett å være ansvarlig på subjektivt eller objektivt grunnlag. I en annen dom fra Borgarting lagmannsrett av 23. april 2010 (LB-2009-61665) førte et erstatningskrav fra en lege ikke frem etter at vedtak om tilbakekall av hans legeautorisasjon ble kjent ugyldig. Lagmannsretten konkluderte med at det ikke var utvist noen uaktsomhet av personene i helsepersonellnemnda som hadde fattet vedtaket, og frifant staten av denne grunn. Lagmannsretten tok således utelukkende utgangspunkt i arbeidsgiveransvaret i skadeserstatningsloven § 2-1, og foretok ingen drøftelse av om staten kunne holdes ansvarlig på objektivt grunnlag. Retten anser derfor at ovennevnte lagmannsrettsavgjørelser også har begrenset rettskildemessig betydning i forhold til spørsmålet om staten har et objektivt ansvar på dette området, og retten vil derfor i det følgende konsentrere seg om hvilke retningslinjer som kan utledes av rettspraksis fra Høyesterett.

I Rt-2010-291 ble ansvaret for ulovhjemlet myndighetsutøvelse for offentlige myndigheter drøftet av Høyesterett, og i avsnitt 33 kom Høyesterett med følgende konklusjon:

«Ut fra den rettspraksis som foreligger, må det legges til grunn at det ikke gjelder noen generell regel om objektivt ansvar for ulovhjemlet myndighetsutøvelse.»

Høyesterett bemerket imidlertid at det kan være grunnlag for å pålegge det offentlige et objektivt ansvar på områder hvor det gjør seg gjeldende særlige hensyn, hvilket fremgår av avsnitt 35 i samme dom:

«Som nevnt har Høyesterett på enkelte områder pålagt det offentlige objektivt ansvar for ulovhjemlet myndighetsutøvelse. Dette er imidlertid på områder hvor det gjør seg gjeldende særlige hensyn.»

Høyesterett viste videre til Rt-1987-1495 og Rt-2005-416 som eksempler på hvor det ble ansett å foreligge slike særlige hensyn som kan begrunne et objektivt ansvar for det offentlige.

Avgjørelsen i Rt-1987-1495 ble begrunnet med at tvangsmessig tilbakeholdelse i psykiatrisk sykehus var et «særdeles vidtgående inngrep i den enkeltes mest vesentlige retts gode.» Den person det gjaldt, var uriktig blitt bedømt som alvorlig sinnslidende, og han var på dette grunnlag blitt ulovhjemlet tilbakeholdt ved Reitgjerdet sykehus. For denne feil fant Høyesterett at staten som den ansvarlige for sykehuset hadde et objektivt ansvar.

I Rt-2005-416 hadde Advokatbevillingsnemnda, etter at den hadde tilbakekalt en advokatbevilling fordi advokaten ikke hadde innsendt regnskap og revisorerklæring til Tilsynsrådet for advokatvirksomhet, avslått

søknad om ny bevilling til tross for at det forhold som begrunnet tilbakekallelsen, var blitt brakt i orden. Etter Advokatbevillingsnemndas oppfatning burde den nedre grense for tilbakekall av advokatbevilling på grunn av «formalovertrædelser» som hovedregel være ett år. Høyesterett fant at Advokatbevillingsnemnda ikke hadde hjemmel for å oppstille noen slik frist, og at staten måtte ha et objektivt ansvar for den ulovhjemlede myndighetsutøvelse som hadde funnet sted. Med tilslutning fra de øvrige dommerne uttalte førstvoterende i avsnitt 65 (HR-2005-545-A-A65):

»Jeg finner det unødvendig å ta et generelt standpunkt til vilkårene for ansvar i tilfeller der et statlig organ har grepet feil i forståelsen av de reglene organet forvalter, med den konsekvens at det er truffet et ugyldig vedtak. Nærværende sak dreier seg om en uhjemlet myndighetsutøvelse som fratok A hans mulighet for å utøve sitt yrke, og der avslaget - som tidligere nevnt - hadde et pønalt preg. I et slikt tilfelle mener jeg at staten må ha et objektivt ansvar, selv om det også er riktig - som fremhevet av staten - at det dreier seg om et vedtak som staten ikke har truffet i egen interesse.»

Spørsmålet blir så om det i nærværende sak foreligger slike særlige hensyn som kan begrunne et objektivt erstatningsansvar for staten. Retten er enig med staten i at det er visse forskjeller mellom nærværende sak og Rt-2005-416. A ble også fratatt muligheten til å utøve sitt yrke. I Rt-2005-416 la imidlertid Høyesterett også vekt på at det ugyldige vedtaket hadde et pønalt preg. Nærværende sak dreier seg på sin side om tilbakekall av en legeautorisasjon i medhold av helsepersonelloven § 57. Det primære formålet med denne bestemmelsen er å beskytte legesøkende pasienter. Bestemmelsen skal bidra til å fremme en sikker og god helsetjeneste og sikre publikums tillit til helsepersonell og helsetjenesten, jf lovens hovedformål i § 1. Det sentrale er således ikke sanksjonen mot legen, men beskyttelsen av publikum. Selv om reaksjonsbestemmelsen også må antas å ha en holdningsskapende effekt hos det enkelte helsepersonell, og selv om den også må antas å virke avskrekkende, slik at den har en side til det allmenn- og individualpreventive, er formålet ikke først og fremst av pønalt karakter, jf. RG-2004-1655.

Retten finner imidlertid grunn til å bemerke at nærværende sak ikke bare dreier seg om en formalovertrædelse slik situasjonen var i Rt-2005-416. Legeautorisasjonen til A ble i dette tilfellet tilbakekalt fordi helsepersonellnemnda fant at det forelå sannsynlighetsovervekt for at han hadde utført seksuelt krenkende handlinger overfor fire kvinnelige pasienter, hvilket var en atferd som var uforenlig med yrkesutøvelsen, og som gjorde han uegnet til å utøve legevirkosomhet. Det er med andre ord tale om et meget inngripende og belastende vedtak, og retten vil komme nærmere tilbake til betydningen av dette nedenfor.

Staten har også fremhevet at Rt-2005-416 gjaldt ansvar for rettsvillfarelse, mens nærværende sak dreier seg om faktisk villfarelse. Staten har videre anført at det skal mer til for å statuere et objektivt ansvar for faktisk villfarelse enn for rettslig villfarelse. Retten kan ikke uten videre slutte seg til dette. Etter rettens syn må det foretas en bredere vurdering av det enkelte saksforhold hvor også feil i det faktiske grunnlaget for forvaltningens avgjørelse kan vise seg å bli utslagsgivende for om det offentlige bør pålegges et objektivt ansvar. Hagstrøm har i en artikkel i Lov og Rett - nr. 5 - 2010 drøftet objektivt ansvar for ulovhjemlet myndighetsutøvelse i lys av Høyesterettsdommen i Rt-2010-291, og på side 291 uttaler Hagstrøm følgende:

«Ved ugyldighet pga. feil i det faktiske grunnlaget for forvaltningens avgjørelse, vil borgerne som hovedregel være godt beskyttet av en culparegel. Men her kan det være områder der det gjør seg gjeldende særlige hensyn, slik de er fremhevet i Høyesteretts dom av 5. mars 2010. Det kan eksempelvis være at de faktiske forhold er særlig uklare, slik at det er lett for forvaltningen å gjøre en unnskyldelig feil, jfr. Rt-1987-1495. Dermed gir culparegelen liten beskyttelse. Samtidig kan det være at vedtaket har inngripende betydning for den det gjelder. I slike tilfelle kan man ikke utelukke objektivt ansvar.»

Retten anser at Hagstrøms vurdering på dette punkt også har overføringsverdi til nærværende sak. Som tidligere nevnt var bevisvurderingen i saken vanskelig, hvilket illustreres ved at helsepersonellnemndas vedtak om tilbakekall av autorisasjonen ble avsagt under dissens, tingretten kom til at vedtaket var gyldig, mens lagmannsretten under dissens kom til at vedtaket var ugyldig. Culparegelen gir derfor heller ingen beskyttelse for A ettersom det ikke kan sies å være utvist noen uaktsomhet fra personene som utførte sine verv i helsepersonellnemnda på vegne av staten.

Som tidligere nevnt hadde det ugyldige vedtaket utvilsomt også inngripende betydning for A. I vedtaket ble det lagt til grunn at A hadde utført seksuelt krenkende handlinger overfor fire kvinnelige pasienter, hvilket var en atferd som gjorde han uegnet til å utøve legevirkosomhet. Han mistet således retten til å utøve sitt yrke som

lege. Vedtaket hadde imidlertid etter rettens syn også inngripende betydning utover dette ettersom det samtidig ble lagt til grunn et meget belastende faktum. Retten bemerker i denne forbindelse at A ble 100 prosent sykemeldt fra 31. januar 2007 og helt frem til midten av november 2009, og han var deretter 50 prosent sykemeldt frem til han kom i full jobb igjen som lege den 1. januar 2010. Staten har for øvrig ikke bestridt at As langvarige sykemeldingsperiode har direkte sammenheng med vedtakene i nærværende sak.

Lagmannsrettens flertall fant det ikke sannsynliggjort at A hadde utvist seksuelt krenkende atferd overfor noen av de kvinnelige pasientene som hadde fremsatt klage mot ham, og vedtaket ble derfor også kjent ugyldig.

Når feilen i det faktiske grunnlaget i vedtaket gjelder et så vidt belastende faktum som i dette tilfellet, og denne feilen også medførte at vedkommende mistet retten til å utføre sitt yrke, mener retten at det foreligger slike særlige hensyn hvor staten kan pålegges et objektivt ansvar. Sterke rimelighetsgrunner taler etter rettens syn også for det bør være et objektivt ansvar for et ugyldig vedtak av denne karakter. Det fremstår som lite rimelig om A i den foreliggende situasjon skulle være avskåret fra å få erstatning for det langvarige inntektstapet han er påført fordi bevissituasjon var vanskelig og forvaltningen derfor ikke kunne sies å ha opptrådt uaktsomt. Man står her overfor en avveining hvor staten er den som etter rettens vurdering bør være den nærmeste til å bære ansvaret for det økonomiske tap som A ble påført som følge av det ugyldige vedtaket.

Retten er derfor kommet til at staten kan holdes erstatningsansvarlig på objektivt grunnlag i nærværende sak.

A har krevd erstatning for inntektstap og har beregnet dette til kr 5 981 370. Det bemerkes at det beregnede inntektstapet også omhandler suspensjonstiden.

Staten har ikke hatt innvendinger til tapsberegningen, men har anført at erstatningsansvaret ikke kan omfatte det økonomiske tapet som A ble påført i suspensjonstiden på seks måneder. Det er på det rene at det kun var vedtaket om tilbakekall av autorisasjonen som ble prøvd og kjent ugyldig ved lagmannsrettens dom. For å avgjøre om A har krav på erstatning i suspensjonstiden må retten derfor også ta prejudisielt stilling til om helsetilsynets suspensjonsvedtak av 31. januar 2007, som ble opprettholdt ved helsepersonellnemndas vedtak av 20. mars 2007, er ugyldig. Vedtak om suspensjon av autorisasjonen ble fattet i medhold av helsepersonelloven § 58 som har slik ordlyd:

»Hvis det er grunn til å tro at vilkårene for tilbakekall er tilstede og helsepersonellet anses å være til fare for sikkerheten i helsetjenesten, kan Statens helsetilsyn suspendere autorisasjon, lisens eller spesialgodkjenning inntil det er tatt endelig beslutning i saken. Suspensjonen kan gjøres gjeldende i seks måneder, og kan forlenges en gang med ytterligere seks måneder. Suspensjon er enkeltvedtak etter forvaltningsloven.»

Et suspensjonsvedtak kan altså fattes «hvis det er grunn til å tro» at vilkårene for tilbakekall er tilstede, og det fremgår av forarbeidene at beviskravene her er svakere enn ved vedtak om tilbakekall hvor det må foreligge sannsynlighetsovervekt, jf. Ot.prp.nr.13 (1998-1999) side 248. Ettersom det er fastsatt en tidsfrist for varigheten av suspensjonen gis tilsynsmyndigheten også en oppfordring til å vurdere om det er adgang til å treffe vedtak om fullt tilbakekall så snart som mulig, jf. Ot.prp.nr.13 (1998-1999) side 180-181.

I suspensjonstiden har tilsynsmyndigheten videre mulighet til å innhente ytterligere informasjon i saken, slik at det også kan foretas en grundigere vurdering av om vilkårene for fullt tilbakekall er til stede.

I nærværende sak var det flere kvinner som hadde fremsatt klage om at A skulle ha utvist en seksuell krenkende atferd overfor dem under legekonsultasjoner. Bevisvurderingen i saken om tilbakekall har videre fremstått som vanskelig, hvilket illustreres ved dissensene i de ulike instansene. De påklagede forhold var utvilsomt alvorlige, og ut fra opplysningene som forelå i saken kan retten ikke se at det hefter noen feil ved tilsynsmyndighetens suspensjonsvedtak. Det bemerkes at vedtak om suspensjon treffes på grunnlag av en mistanke om at vilkårene for tilbakekall er til stede, og etter rettens syn foretok tilsynsmyndigheten en korrekt vurdering da den kom til at det forelå en slik begrunnet mistanke i dette tilfellet.

Retten er derfor kommet til at suspensjonsvedtakene ikke er ugyldige. A har derfor heller ikke krav på erstatning for inntektstap i suspensjonstiden. Basert på tapsberegningen til A på kr 5 981 370 - som ikke er bestridt av staten - legger retten til grunn at As årlige inntektstap i den aktuelle periode utgjør rundt kr 2 000 000. Det må videre gjøres et fradrag i totalbeløpet på kr 5 981 370 for suspensjonstiden på seks måneder i 2007. Ettersom suspensjonstiden også omfatter hele juli måned, hvor det normalt må antas at en arbeidstaker ville ha avvirket noe ferie, finner retten at fradragbeløpet skjønnsmessig kan settes til kr 900 000. Inntektstapet som kan kreves erstattet utgjør etter dette kr 5 081 370.

A har videre krevd erstatning for advokatutgifter i forbindelse med den forvaltningsmessige behandlingen av saken med totalt kr 131 156. Som dokumentasjon på dette er det i stevningen fremlagt en faktura med forfall 26. januar 2007 på kr 43 125, en faktura med forfall 4. september 2007 på kr 65 531 og en timeliste for perioden 28. august 2007 til 20. november 2007 som viser advokatutgifter på kr 22 500. Retten finner at A har krav på erstatning for advokatutgifter som knytter seg til saken om tilbakekall av autorisasjonen, men ikke til vedtakene om suspensjon av autorisasjonen. Statens helsepersonellnemnds vedtak i suspensjonssaken ble fattet den 20. mars 2007. Den første fakturaen på kr 43 125 gjelder utelukkende advokatbistand som er ytet forut for dette vedtaket, og kan derfor ikke kreves erstattet. Den andre fakturaen på kr 65 531 omhandler også 10 timers advokatbistand som er ytet forut for vedtaket av 20. mars 2007, og som etter rettens syn derfor ikke kan kreves erstattet. Det fremgår av timelistene at advokatens timepris utgjorde kr 1 500, og tillagt merverdiavgift utgjør 10 timer da kr 18 750. Det som kan kreves erstattet i den andre fakturaen utgjør følgelig kr 46 781. Advokatutgifter på kr 22 500, som gjelder perioden 28. august 2007 til 20. november 2007, kan også kreves erstattet. Pådratte advokatutgifter som A kan kreve erstatning for utgjør etter dette totalt kr 69 281.

Erstatning for inntektstap og advokatutgifter utgjør etter dette et samlet beløp på kr 5 150 651.

Staten har anført en eventuell erstatning må nedsettes på grunn av skadelidtes medvirkning, jf. skadeserstatningsloven § 5-1. I denne forbindelse har staten vist til at flertallet i lagmannsretten la til grunn at A ikke hadde vært tilstrekkelig varsom ved undersøkelsene av to av pasientene. Staten mener derfor at A på en uforsvarlig måte selv har bidratt til at det ble en tilsynssak, hvilket etter statens syn også bør føre til en delvis nedsettelse av erstatningen.

Ved vurderingen av dette spørsmålet må retten legge til grunn at lagmannsrettens flertall ikke fant det sannsynliggjort at A hadde utvist seksuelt krenkende atferd overfor noen av de kvinnelige pasientene som hadde fremsatt klage mot ham. På side 20 i dommen bemerker imidlertid flertallet at A - ved undersøkelsene av to av kvinnene - hadde opptrådt på en uheldig måte, og at dette kan ha gitt disse pasientene et inntrykk av at han hadde andre hensikter enn han faktisk hadde. Etter en samlet vurdering fant flertallet uansett at As legeautorisasjon ikke burde tilbakekalles, og flertallet kom i denne forbindelse med følgende bemerkninger:

«Ved denne vurderingen har flertallet lagt særlig vekt på at As opptreden overfor pasientene ikke kan karakteriseres som alvorlige tillitsbrudd. Videre har flertallet vektlagt at A i sin legegjerning har fremstått som både grundig og dyktig.»

Som det fremgår ovenfor har retten kommet til at A ikke har krav på erstatning for det økonomiske tapet han ble påført i suspensjonstiden. Når lagmannsrettens flertall i saken om tilbakekall av autorisasjonen fant at As opptreden overfor pasientene uansett ikke kunne karakteriseres som alvorlige tillitsbrudd, finner retten etter en samlet vurdering at As opptreden heller ikke bør lede til noen delvis nedsettelse av erstatningen i medhold av skadeserstatningsloven § 5-1 slik staten har anført.

Retten er etter dette kommet til at A har krav på å få utbetalt kr 5 150 651 i erstatning fra staten. I påstanden har A fremsatt krav om forsinkelsesrenter fra 1. januar 2010 til betaling finner sted. Forfalltidspunktet er ikke nærmere begrunnet. Det er videre ikke fremlagt noen dokumentasjon som viser at skriftlig påkrav ble sendt før stevningen av 20. april 2010. Retten finner derfor at forsinkelsesrenter av erstatningsbeløpet skal beregnes fra 20. mai 2010, jf. forsinkelsesrenteloven § 2.

Sakskostnader

A har ikke fått medhold fullt ut ettersom erstatningskravet for tap i suspensjonstiden ikke førte frem. Retten finner imidlertid at han må anses for å ha fått medhold i det vesentlige i saken, jf. tvisteloven § 20-2 annet ledd. Det vises i denne forbindelse til at han har fått medhold i at staten er erstatningsansvarlig, og han har videre fått medhold i størsteparten av sitt erstatningskrav, samt at det ikke er grunnlag for noen nedsettelse av erstatningen i medhold av skadeserstatningsloven § 5-1. Etter rettens vurdering knytter de vesentligste utgifter i saken seg også til de tvistepunkter hvor A har fått medhold. Resultatet ville for øvrig etter rettens syn også blitt det samme om bestemmelsen i tvisteloven § 20-3 var gitt anvendelse, idet A uansett har fått medhold av betydning, og det foreligger tungtveiende grunner som i dette tilfellet tilsier at han bør tilkjennes fulle sakskostnader.

Etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd har A krav på full erstatning for sine sakskostnader. Retten har vurdert unntaksbestemmelsen i tvisteloven § 20-2 tredje ledd, men kan ikke se at det foreligger noen tungtveiende grunner som i dette tilfellet gjør det rimelig å fritta staten for erstatningskravet.

Advokat Borgen har fremlagt en kostnadsoppgave på kr 133 554, hvorav kr 107 752 utgjør salær og kr 25 802 utgjør merverdiavgift. Statens prosessfullmektig har reist innvendinger mot advokat Borgens oppgave. Innvendingene knytter seg særlig til at det er krevd salær for 39 timers arbeid fra og med stevning og frem til hovedforhandling, hvilket anføres å gå utover det som kan anses som rimelig og nødvendig i saken. Advokat Borgen har på sin side fastholdt salærkravet som nødvendig, og han har blant annet vist til at det har vært tidkrevende å beregne og dokumentere det økonomiske tapet, samt å sette seg inn i rettskilder av betydning for statens erstatningsansvar.

Retten bemerker at det ved nødvendighetsvurderingen av de sakskostnader som kreves dekket av motparten skal legges vekt på om det ut fra betydningen av saken har vært rimelig å pådra dem, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. Nærværende sak dreier seg i hovedsak om A hadde krav på å få erstattet sitt langvarige inntektstap som han ble påført som følge av det ugyldige vedtaket om tilbakekall av hans legeautorisasjon. Retten finner det derfor klart at saken har hatt stor økonomisk betydning for A. Etter rettens syn må det også legges til grunn at advokat Borgens arbeid med å beregne og dokumentere det økonomiske tapet til sin klient har vært nødvendig, og retten viser i denne forbindelse til at staten også til slutt aksepterte tapsberegningen. Det ble videre bestridt at staten hadde noe erstatningsansvar i saken, og retten anser derfor at det må aksepteres at advokat Borgen har brukt en del tid på å sette seg inn i rettskilder av betydning for dette spørsmålet. Selv om kr 133 554 inklusive merverdiavgift kan synes noe høyt for en sak hvor hovedforhandlingen pågikk over en rettsdag, finner retten etter en samlet vurdering at salærkravet ut fra sakens omstendigheter likevel må anses som nødvendig utgifter, og oppgaven fra advokat Borgen legges derfor også til grunn av retten.

Når det gjelder renter av tilkjente sakskostnader viser retten til bestemmelsen i tvangsfullbyrdsloven § 4-1 tredje ledd.

Slutning:

- 1. Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet dømmes til å betale 5.150.651 - femmillioneretthundreogfemtitusensekshundreogfemti - kroner i erstatning til A innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse, med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra 20. mai 2010 til betaling skjer.*
- 2. Staten v/Helse- og omsorgsdepartementet dømmes til å betale 133.554 - etthundreogtrettitretusenfemhundreogfemtifire - kroner i sakskostnader til A innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse.*